

промисловості. Ця різниця пояснюється тим, що компанії можуть мати різну структуру управління. Отже, використання МСФЗ 8 компаніями з метою підготовки та подання звітності за сегментами несе мінімальні ризики для конкурентної позиції компанії на ринку.

Таким чином, за результатами дослідження можна окреслити наступні пропозиції під час впровадження МСФЗ 8 у процес підготовки та подання звітності за сегментами:

1) правильне визначення ВКОД, що є фундаментальним для коректного визначення звітних сегментів;

2) керуючись принципами МСФЗ 8 під час першого його застосування може бути визначена більша кількість звітних сегментів, ніж була до цього;

3) обміркувати вплив інформації, що розкривається. МСФЗ 8 не містить «загрозу конкурентній позиції» та вимагає надавати інформацію, яка надається ВКОД;

4) переоцінка системи внутрішнього контролю даних управлінського обліку. Підприємству потрібні будуть час та кошти для того, щоб впевнитися, що управлінський облік є дієвим та зрозумілим, для застосування його даних при підготовці зовнішньої звітності.

Ганусич В. О.,

*канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і аудиту,
Ужгородський національний університет*

ДІАЛЕКТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Методологія обліку основних засобів представляє собою складну структуру сукупності методів перетворення інформацій про різні стадії руху основного капіталу. Основний капітал як інвестиційний ресурс не є окремим об'єктом обліку, оскільки втілює в собі як продуктивний, так і власницький аспект. Він відображається через кілька об'єктів обліку: основні засоби, які характеризують його продуктивну сторону; для відображення юридичної належності використовуються рахунки власного капіталу та зобов'язань; а рух і використання засобів праці у процесі розширеного відтворення обліковується на операційних рахунках. Зазначені об'єкти обліку знаходяться у діалектичній єдності між собою. Тому фор-

мулювання методології їх обліку має виходити із законів діалектики як загальноприйнятої основи наукового пізнання.

Дія законів діалектики у сучасній бухгалтерській науці розкрита дещо обмежено. Зводиться до наступних постулатів: закон єдності та боротьби протилежностей описує господарські операції як протилежності дебету і кредиту; закон переходу кількісних змін у якісні розкриває динаміку переходу оборотів у нове сальдо; закон заперечення заперечення відображає заперечення оборотами сальдо початкового та оборотів сальдо кінцевим.

Таке трактування не відображає всіх стадій та елементів методу бухгалтерського обліку, які діалектично пов'язані. Дія законів діалектики у побудові облікового процесу придбання, використання та вибуття основних засобів (стадій руху основного капіталу) проявляється в наступному:

1. Закон переходу кількісних змін у якісні втілюється у двох проявах:

— у процесі інвестування в основні засоби, коли певна кількість фінансових ресурсів накопичується та перетворюється у засоби праці. Вартість, яка акумульована у грошових коштах, що є елементом оборотних активів, переходить у нову якість — стає необоротним активом;

— у процесі використання основних засобів поступово відбувається зворотній рух, коли через амортизацію основні засоби набувають форми оборотних активів.

Отже, основний капітал підприємства — не стала величина. Вартість, яка набула форми основного капіталу, одразу починає зворотній рух. Основні засоби внаслідок фізичного та морального зносу поступово втрачають свою вартість, яка через механізм амортизації відновлюється в оборотних активах підприємства.

Глибше дослідження дії закону переходу кількісних змін у якісні відкриває нові засади для розв'язку деяких спірних питань у бухгалтерській науці. Наприклад, дія цього закону доказує, що амортизація втілює не процес споживання, а процес нагромадження — відновлення вартості.

2. Закон єдності і боротьби протилежностей найглибше проявляється в обліку, безумовно, у співставленні дебету та кредиту, активу та пасиву.

Дія даного закону у побудові методологічного апарату обліку основних засобів полягає в наступному. Використання основних засобів втілюється у витратах підприємства. Сучасні темпи розвитку техніки і технологій прискорюють фізичний, а особливо моральний знос об'єктів. Тому встає потреба щодо найшвидшого

оновлення основних засобів, що призведе до суттєвого зростання витрат. Кінцевою ж метою діяльності підприємства є отримання прибутку. Прискорені темпи амортизації знижують прибуток перших років, але дозволяють нагромаджувати вартість, необхідну для оновлення основних засобів і підтримання їх стану на сучасному технологічному рівні. Це дозволяє отримати підприємству ряд конкурентних переваг та отримувати високі прибутки в майбутніх періодах. Боротьба категорій амортизаційних витрат і прибутку відбувається у короткостроковому періоді, їх єдність — у стратегічному напрямку сталого розвитку підприємства.

Відповідно, концепція амортизаційної політики має виважити дві протилежні мети, боротьба та єдність яких є поштовхом для стратегічного розвитку: якнайшвидше оновлення основних засобів та отримання при цьому максимального прибутку як у короткостроковому, так і в довгостроковому періоді.

3. Закон заперечення заперечення. Філософське трактування даного закону полягає у тому, що річ є суперечністю, оскільки містить у собі свою протилежність, а тому і має у собі своє заперечення. Суперечливою властивістю основних засобів є їх оцінка. Методологічна складова обліку, яка стосується підходів до оцінки основних засобів, має розв'язати конфлікт інтересів власників, менеджменту підприємства та інших користувачів облікової інформації.

Для того, щоб науково обґрунтована методологія мала практичне значення, має враховуватися також емпірична складова наукового пізнання. За Гегелем, діалектична логіка має безпосередньо прикладатися до емпіричних даних. Багато сучасних вчених розуміє потребу у переосмисленні теоретичних засад бухгалтерської науки у зв'язку із складними процесами, що відбуваються у суспільстві, національній і світовій економіці. Серед них: глобалізація економіки та глобальні проблеми людства, більшість з яких породжено економічними факторами. Викликами для методології облікової науки є стрімкий інноваційний розвиток, мінлива кон'юнктура світових ринків, нестабільність вітчизняної економіки.

Розвиток сучасної теорії вітчизняної науки про бухгалтерський облік майже позбавлений емпіричної складової. Нові підходи до визначення облікових категорій і методологічного апарату практично не спираються на комплексні емпіричні дослідження сучасних економічних, політичних та соціальних умов діяльності суб'єктів господарювання. Застосування діалектичного підходу до нинішніх умов дозволяє конкретизувати шляхи вдосконалення сучасної методології обліку основних засобів.